

OKÚZLIL SVET VTÁČÍMI ZÁBERMI

Tomáš Grim patrí medzi našich najznámejších vtáčích fotografov. Medzinárodne uznávaný český ornitológ, cestovateľ a fotograf prírody sa vlani už tretíkrát prebojoval do prestížnej svetovej súťaže Bird Photographer of the Year.

Text: **Alexandra Kárperová** Foto: **Tomáš Grim**

Tvorba Tomáša Grima presahuje rámec samotnej fotografie. Je autorom jedinečnej knihy *Vtáci svet očami fotografa*, ktorá prináša fascinujúce snímky, príbehy z expedícií, vedecké postrehy i humor z terénu. Publikácia má svetové prvenstvo v pestrosti a diverzite zachytenej vtáčej fauny – vznikala viac ako dvadsať rokov a zahŕňa druhy zo všetkých kontinentov.

Tomáš Grim je inovatívny fotograf, vášnivý cestovateľ, vedec i obľúbený rozprávač. Jeho príbehy o prírode, fotografii, ochrane životného prostredia a dobrodružstvách z divočiny sú plné humoru a nevšedných postrehov.

Povedali ste, že sa neštveráte na himalájske vrcholy ani nepotápate do oceánskych hĺbín, takže žiadne drámy od vás čakať nemáme. Často sú však vaše historky z fotenia zábavné – máte nejakú hneď poruke?

Toho by bolo. Napríklad fotíme s kamarátom Liborom v pražskej Stromovke – je tam kanál a v ňom kačice. Navlečiem si „prsačky“, vysoké gumáky,

zleziem s foťákom a so statívom do kanála a snažím sa nenabrať vodu. Kamarát, pekne v suchu na brehu, hovorí, že by sa mu hodila fotka fotografa v prsačkách, nech sa kvôli kompozícii viac predkloním. Poslúchol som, bohužiaľ. Bol február a voda, čo sa mi nahrnula do gumákov, nezahriala. Rýchlo domov, čaj, rum a prezliecť sa. V električke som mal nepríjemný pocit, že na mňa ľudia pozerajú – a nielen to, dve dámy sa „šeptom“, tak aby to bolo dobre počuť, pohoršovali nad bezdomovcami, čo sa nehanebne pomociť aj v dopravnom prostriedku.

Je pravda, že dávate prednosť plahočeniu sa púšťou a pralesom? Kde sú najlepšie miesta na pozorovanie?

Zaujíma ma rozmanitosť vo všetkých smeroch, takže určite nielen púšte a pralesy, ale aj moria a jazerá, hory a savany a, samozrejme, mestá a iná zástavba. Urbánna ornitológia a fotografia ma fascinujú. Vlastne väčšina mojich fotiek, ktoré získali ocenenia na súťažiach u nás i vo svete, zachytáva bežné, väčšinou mestské druhy.

Fotenie **pomorníka hnedého** na ostrove Južná Georgia pri Antarktíde vyšlo draho – Tomáš Grim pri ňom utopil fotoaparát. Ale kúzlo pohľadu pomorníka ho fascinuje natoľko, že to vôbec nelutuje.

Ktorá fotografia má pre vás najväčšiu cenu?

Asi fotka *Mestský inkubátor*. Záber sojky, ktorá celkom neobvykle zahniezdila v starej pouličnej lampe v Brne. Snímka pred pár mesiacmi získala striebornú medailu v kategórii *Mestský vtáci* v súťaži *Bird Photographer of the Year*. Sú to majstrovstvá sveta vo vtáčej fotografii. Medzinárodná konkurencia je obrovská a vlani bol navyše rekordný počet 33 000 súťažných fotiek.

Pátrali ste po „super tajomnej“ sove. Je ešte vôbec možné objaviť nový vtáčí druh?

Takých „tajomných“ sov bolo viac – jeden doteraz nepopísaný druh výrika v Kolumbii a jeden druh sovy v Ekvádore. Sú už známe dlhší čas, iba čakajú na oficiálny vedecký popis. Vlastne, ony nečakajú na nič, čakajú na to ornitológovia a pozorovatelia vtákov.

Nájsť úplne nový druh počas bežnej expedície je takmer nemožné. Nové druhy sa dnes popisujú podľa múzejných preparátov alebo genetických vzoriek, keď sa ukáže, že v jednom pôvodne popísanom druhu sa v skutočnosti skrývajú druhy dva, výnimočne aj viac. Takže áno, nové druhy sa stále objavujú – len inak, než si väčšina ľudí predstavuje.

Kam sa chystáte najbližšie?

Nedávno som sa vrátil z Kene, takže moja ďalšia cesta bude viesť pre zmenu – zase do Afriky. Tentoraz však na opačný koniec kontinentu – do Gambie. Snažím sa napraviť svoj predošlý lajdácky prístup k Afrike. Mnohé druhy a prostredia budú pre mňa úplne nové, preto budem fotiť čo najviac.

Chodíte na výpravy vždy sám?

Niekedy cestujem sám, niekedy s kamarátmi, občas aj s cudzími ľuďmi – to keď sprevádzam. Napríklad v Bolívii, Ekvádore alebo Brazílii. Teraz plánujeme výlet do Argentíny.

Vzali by ste ma so sebou?

Samozrejme, ak ste nadšená do prírody, poďte hneď!

Keby ste mali vybrať len jeden kontinent alebo krajinu, kde by ste mohli stráviť celý rok, kam by ste vyrazili?

Určite do Južnej Ameriky a v rámci nej, to je ťažká voľba, asi do Kolumbie, pretože ostatné juhoamerické krajiny mám lepšie precestované. Vždy sa snažím vidieť niečo nové. A navyše, Kolumbia „má“ najviac vtáčích druhov zo všetkých štátov sveta, neuveriteľných 1 900! V Európe je to sotva tretinu z tohto počtu.

Ste do konkrétneho vtáčieho druhu zahľadený? Fascínuje vás nejaká čeľaď?

Fotka sojky obyčajnej v pouličnej lampe získala pozornosť poroty aj cenu v najlepšej vtáčej fotosúťaži na svete, *Bird Photographer of the Year*.

Tento výrik bol vedecky popísaný až niekoľko rokov po tom, čo táto snímka vznikla. Extrémny endemit severnej Kolumbie stále zostáva veľkým lákadlom pre vtáčkarov aj fotografov.

Medzi moje celoživotné lásky patria kukučky a endemické neotropické čeľade – to sú tie, čo žijú len od Mexika po Argentínu, napríklad batarovité, tapakulovité, postriežkarovité, výšinárovité a húštinárovité.

Máte nejakých top 10 vtáčích druhov, ktoré by ste ešte chceli nafotiť?

Mohol by som vytvoriť pár desiatok takých zoznamov. Vtáčích druhov je 11 000 a ja som zatiaľ nevidel ani polovicu. Ale už aj to postačí na český národný rekord.

V čom je fotografovanie vtákov špeciálne?

Na rozdiel od, povedzme, krajiny alebo architektúry sú vtáky dosť neposedné. A na rozdiel od ľudí si nedajú povedať. Hlavičku natočiť trochu viac doprava, zobáčik nahor, môžete ich o to požiadať, ale výsledok asi uhádnete.

Je pravda, že sa učíte volanie vtákov?

Pred každou cestou sa učím všetky miestne druhy a pokúšam sa napchať do hlavy aj čo najviac ich hlasov. Napríklad v dažďovom pralese sa väčšina vtákov skrýva, väčšinu z nich len počujete. Bývajú veľmi plaché – bez znalosti zvukových prejavov by vtáčkarenie k ničomu nevedlo. Mnoho druhov sa tak podobá iným, že bez dobrej znalosti hlasov by ste mohli na ich určovanie rovno zabudnúť.

Ako vtáky k sebe lákate a ako sa maskujete?

Lákam ich rovnako ako ostatní pozorovatelia a fotografi – playbackom, prehrávkou ich hlasov. Maskujeme sa nenápadným oblečením alebo maskovacou sieťou. Snažíme sa robiť pomalé pohyby a držať zobák... Najhoršie je, keď musím dlho čakať – som netrpezlivý.

Kam až ste ochotný zájsť ako vtáci paparazzo?

Minimalistická snímka bradáňa žltohlavého zo švajčiarskych Álp získala 1. miesto v kategórii Vtáky v hlavnej fotosúťaži pre českých a slovenských wildlife fotografov Czech Nature Photo.

Aj paparazzi majú svoje hranice, keď používam provokáciu akustickou nahrávkou, vždy prehrám nanajvýš pár desiatok sekúnd. Dávam si pozor, aby veľmi nerevala, vtáky by to vystresovalo alebo vyplašilo.

Hovoríte, že popis fotografie tvorí polovicu príbehu. Ako to myslíte?

Predstavte si fotku drozda, stojí na trávniku, v zobáku má dážďovku. Idylka, však? No, možno áno. Lenže takých fotiek mám viac – jedna je zo Španielska, druhá z Austrálie.

Tá prvá je skutočne idylická, ale tá druhá je obrazom najdesivejšej novej ekologickej katastrofy. Na fotke z Austrálie totiž nie je vôbec nič z Austrálie! Drozd bol k protinožcom umelo zavlečený pred stopäťdesiatimi rokmi, trávnik je umelá nepôvodná európska zmes a invázna je dokonca aj tá dážďovka!

Podľa samotnej fotografie často nemáte šancu poznať, kde vznikla. O tom, či je jej obsah „dobrý“ alebo „zlý“, rozhoduje len ten popis, samozrejme, za predpokladu, že pravdivo odráža realitu.

V čom sú vtácie invázne druhy také nebezpečné?

To je téma na celú knihu. A skutočne takú aj píšem. Že invázne druhy škodia, o tom nikto nepochybuje, ktovie, čoho sú schopný bolševník, norok americký alebo nepôvodné raky. Väčšina laikov je prekvapená, že škodiť môžu aj vtáky

Vtáci svet očami fotografa

Jedinečná publikácia ponúka výnimočný pohľad do sveta vtákov prostredníctvom najlepších fotografií, ktoré Tomáš Grim zachytil na všetkých siedmich kontinentoch. Medzi autorskými knihami má publikácia svetové prvenstvo zachytenej diverzity vtáčej fauny.

Každú fotografiu Tomáš Grim dopĺňa príbehom jej vzniku a zaujímavosťami zo života zobrazeného druhu, ktoré dáva do súvislosti vtáčej biológie, ochrany prírody a svojho pohľadu na svet. Kniha je pútavým čítaním nielen pre fanúšikov ornitológie a pozorovateľov prírody, ale zaujme aj fotografov. Ponúka nielen fascinujúce snímky, ale aj humor a nešedné postrehy z expedícií.

Viac na www.knihykazda.cz/ptaci-svet-ocima-fotografa.

– konkurujú pôvodným druhom pri hľadaní potravy, miesta na hniezdenie alebo prenášajú choroby. Vždy k tomu dodávam otázku: Čo na prírode vlastne chránime? Od začiatku je ochrana prírody motivovaná ochranou pôvodnosti a autentickejšť. Nepôvodné druhy sú opakom pôvodnosti – takže, aj keby „žili zo vzduchu“ a nijako by sa neprejavovali, aj tak by sme mali proti nim zakročiť. Jednoducho preto, že sem nepatria.

Zmenil vás intenzívny kontakt s prírodou?

Určite, rovnako, ako by ma zmenila absencia takého kontaktu. Vtáčkarenie (birdwatching) vám vycepuje zmysly. Všimáte si potom detaily, ktoré väčšina ľudí nevníma. Stačí, aby niekde niečo sotva píplo, a vtáčkar prestane počúvať, čo hovoríte, a prepadá sa do svojej vtáčej bubliny.

Čítala som, že sa najradšej plahočíte púšťou a pralesom.

To je vo hviezdach... Ale vážne, som veľmi rád, že nie som astronóm. Vďaka tomu strávim naozaj veľa času v kontakte s prírodou, a nie v umelom, technickom prostredí astronomického observatória.

„Pred každou cestou sa učím všetky miestne druhy a pokúšam sa napchať do hlavy aj čo najviac ich hlasov.“

Čo by ste vo svojej kariére ornitológa považovali za najväčší úspech?

Na úspechy som mal šťastie až-až, najväčší je asi ten, že som sa ako jediný český bádateľ v odboroch *behaviorálne vedy* a *ornitológia* udržal na stanfordskom zozname najcitovanejších vedcov sveta. Zoznam vznikol v roku 2017. Keď mi vtedy kamarát gratuloval, že som na „Stanforde“, považoval som to za omyl alebo vtip. Mýlil som sa. Že sa tam však udržím vo všetkých každoročných aktualizáciách, z toho som celkom šokovaný. Samozrejme, príjemne.

Toto nie je technická chyba, ani chýbajúci zobák - len nezvyčajný „antiportrét“ trogóna maskového z Ekvádoru.

Zaujímavé fotky sú často o porušovaní pravidiel - ako antiportrét trogóna (vpravo). Tu pre zmenu porušuje pravidlá nádherný medárik modrolíci z Austrálie.

